

МАСТАЦТВА, ДА ЯКОГА НЕБЯСПЕЧНА ДАКРАНАЦА

6 СЯКЕР НА ВЫСТАВЕ ГРАФІЧНАГА ДЫЗАЙНУ

У Цэнтры сучасных мастацтваў, што на вуліцы Някрасава, 3 у Мінску (там, дзе ў савецкі час былі мастакоўскія майстэрні, у тым ліку, майстэрня Міхаса Савіцкага), да 22 снежня працуе выстава «Графічныя эксперыменты». Тое, што прадстаўлена на выставе, наўрад ці можна ў поўным сэнсе назваць эксперыментам, але тое, што выстава гэтая надзвычай цікавая і пазнавальная для аматара графічнага мастацтва, — бесспрэчна.

Творчасць 7 беларускіх мастакоў (Генадзь Мацур, Сяргей Саркісаў, Усевалад Свентахоўскі, Вячаслаў Семьянко, Павел Семчанка, Віктар Сянькоў, Юрый Тарзэў) прадстаўлена на выставе ў поўным аб'ёме. Кожнаму аўтару, многія з якіх, дарэчы, з'яўляюцца выкладчыкамі творчых ВНУ, прысвечаны асобныя пакойчыкі цэнтры мастацтваў. І гэта троху структуріруе вельмі вялікую экспазіцыю. Па сутнасці, гэта агляд беларускага графічнага дызайну праз творчасць асобных аўтараў.

Найбольшай увагі заслугоўваюць тры залы п'яці Юрыя Тарзэва, вядомага беларускага мастака.

Думаю, нават не вельмі знаёмы з выяўленчым мастацтвам чалавек бачыў яго плакаты, проста гуляючы па Мінску. Тарзэў — робіць тэатральныя афішы. Многія з яго афіш сталі ўжо класікай беларускага плаката: вельмі пазнавальныя, вострыя, часта іранічныя і праблемныя. Так, на выставе можна пабачыць плакаты да спектакляў «Офіс», «Аднойчы ў Чыкага», «Гамлет» ды іншых. Вельмі шмат у Тарзэва сацыяльных плакатаў, прысвечаных захаванню гістарычнай памяці (Кальварыйскія і Яўрэйскія могілкі ў Мінску, халакост), свабодзе слова і самавыражэння, творчасці і мастацтву наогул. І ўсё гэта вельмі густоўня, лаканічныя плакаты, выкананыя ў пазнавальным аўтарскім стылі. Нешта наўмысна наўнае, неахайнае, кідкае. Так, крапаюць плакаты, прысвечаныя ўгодкам Казіміра Малевіча. Або плакат, прысвечаны Восіпу Мандэльштаму, на якім у паэтычнай выцягнутай літары, а на вачах — калючы дрот, што глядзіцца не проста сімвалічна. Мандэльштам шмат адсяджаў у турмах і высылках, і, калі адтуль вярнуўся, распавядаў нават, што ў яго не было веек... Змардаваны і прыгнечаны геній, якому хацелі заў-

часна заплісчыць вочы і заклеіць рот. Каліграф Павел Семчанка пайшоў на правакацыю і не проста прадставіў свае графічныя творы пад неумудрагелістымі назвамі «Кампазіцыя», «Віртуоз», «Раха мінулага» або дыдактычнымі — «Ва ўсім прытрымлівайся меры», але і змайстравіў сапраўдную кантрапунктную экспазіцыю ў духу contemporary art. Шэсць сякер висяць высока на сцяне, пад самой століцай. Такі момант экстрыму, ведаецца. І становіцца страшна: адкуль ты ведаеш, наколькі надзейна яны там прымацаваны? Гэтыя сякеры, як на мяне, вельмі добра рыфмуюцца з маралітэ-кампазіцыі «Ва ўсім прытрымлівайся меры». Маўляў, не сячы з-за плеча. А калі сячэш, то можна абысціся і адной сякерай. Шэсць — ужо замнога. Вунь, паглядзіце, як вусціш на гэта выгледзе.

Альбо вось графічныя кампазіцыі Вячаслава Семьянко. Віртуознай майстэрскай тэхнічай намалеваны абстрактныя кампазіцыі — геаметрычныя і закругленыя. Нягледзячы на вонкавую прастату, яны маюць складаныя філасофскія назвы: «Эра інфляцыі» (2011), «Гукі лесу» (2003), «На варце» (2002) ды іншыя. А часам нават нечакана сацыяльныя. Напрыклад, «З'ява Чыкаціла», зробленая ў 2008 годзе. Каліграф Усевалад Свентахоўскі на манер практыкаванняў у творчых ВНУ стварыў каліграфічныя кампазіцыі, у якіх зашыфраваў вершы Максіма Багдановіча ды беларускія прымаўкі: «Хоць рэдка, але едка», «Хіцёр макацёр», «Клюйце куры крупы акола ступы» ды іншыя. Прыказкі, зразумела. Таксама абраныя невыпадковыя: многія з іх дакладна адлюстроўваюць су-

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ. Фота аўтара.

часнае жыццё беларусаў. Народная культура вечная. Вядомы за мяжой беларускі дызайнер Сяргей Саркісаў, які ад Беларусі ўдзельнічаў у выставе «ЭКСПА 2010» у Шанхаі, прадставіў у яркім пам'яранцавым пакоі цэнтры мастацтваў свае плакаты. У спалучэнні з такімі экстрамална-каляровымі сценамі яны «заігралі» яшчэ больш выразна. Самае адметнае ў гэтым плакате — тандэм плакатаў з цытатамі класікаў: «Быць ці не быць?» Шэкспіра і «Рабіць — значыць быць» Ніцшэ. У нечаканую кантраверсію ўступаюць такія не падобныя адзін да аднаго творцы, ствараючы тым самым абсалютна новы дыскурс.

Магчыма, акурта гэты новы дыскурс, новы кантэкст і колер сцен мелі на ўвазе арганізатары выставы, называючы яе «Графічныя эксперыменты». Глядчак сам эксперыментуе, разглядаючы творы і разважваючы над гэтай скарачонай версіяй анталогіі беларускага плаката і каліграфіі.

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ. Фота аўтара.

■ Нефармат

Такая жорсткая гульня...

Ужо колькі дзён не дае спакою амаль што шараговая інфармацыя сводкі здарэнняў. Падлетак загінуў ад алкаголю. Не той, што піў з малых дзён і стаў на ўліку ў наркалагічным дыспансэры, а звычайны хлопца са звычайнай сям'і. Вырас у вёсцы. Пасля дзвеці клясаў паступіў у каледж, каб атрымаць спецыяльнасць. Як і ўсе, пасяліўся ў інтэрнаце. Калі наступіў 16-ы дзень нараджэння, у інтэрнацкім пакоі вырашана было яго адсвяткаваць. Гарэлку купілі навуэнцы старэйшых курсаў, якім ужо споўнілася 18 гадоў. Варта зазначыць, што ў навуэнцальнай установе дбаюць пра дысцыпліну. Дзяржурныя выкладчыкі апошні раз праходзяць па калідоры інтэрната ў 23 гадзіны. Калі верыць таму, што пісалі на форумах пры абмеркаванні гэтага здарэння, калі адзінацці вечара хлопчыку пазавіла маці, павіншава яшчэ раз, пажадала добрай ночы. Які чула мацярынскае сэрца... А ён бадзёрым голасам паведаміў маці, што ў іх усё добра і яны кладуцца спаць. Пасля гэтага хлопцы, падсвечваючы мабільнымі тэлефонамі, выпілі тую злэшчасную гарэлку. Вынікі аказаліся больш чым сумнымі. Сам імянінкі на наступную раніцу не прачнуўся. Паводле папярэдняй версіі, смерць наступіла ад асфіксіі (прасцей кажучы, ірвотныя масы перакрылі дыхальныя шляхі). Другі ўдзельнік «застолля» трапіў у бальніцу ад атручэння алкаголем. І толькі трэці назаўтра быў жывы і здаровы.

Вельмі рэзануў адзін з каментарыяў на сайце: маўляў, усё ад сям'і, бацька дзеці, як дарослыя адзначаюць дні народзінаў, так і яны... Адкуль вы ведаеце? Можна, у той сям'і зусім не п'юць, альбо робіць гэта ў надзвычай разумнай меры. І хлопца, хутчэй за ўсё, рабіў гэта першы раз, таму і не разлічыў сілы. А адстаць ад кампаніі, падацца «белай варонай» далёка не ў кожнага атрымліваецца.

Вось тут, па-мойму, і заканапі сабака, альбо лепш скажаць, хаваецца ла і грэблява працягнула брудна-шэры камчоч. Качыня ледзь чутна піснула і нават не расплысцельва вачынянт.

Жанчына схавала яго за пазуку і, не звяртаючы ўвагі на выразнае: «Нейкая ненармальна» за спінай, амаль падбегам пашыбавала дахаты. Бабуля мела рацыю: качыня было ледзь жывое. Дзіва што — тры жывавыя і аджорнімыя сям'ю казюля на ім невядома колькі.

— Не бойся, мой маленкі, цябе больш ніхто не пакрыўдзіць, цяпер мы будзем разам, — прыгаворвала жанчына, капаючы на паўжывому з пікету ў рот малака разам з лекамі. — Ты выраснеш і станеш самым прыгожым катом. І калі вернецца наш каханні, мы з табой будзем яго сустракаць удавай... Жанчына памылілася.

Качыня аказалася кошачкай. Праз колькі часу з маленькай кволай істоты яе стараннямі вырасла прыгажуня — з дымчата-шэрай, гладкай і пушыстай поўсцю, якая за далікатнымі вушамі-трохвугольнікамі паўставала бялесым німба; з выразнымі зялёнымі вачыма, абведзенымі па контуры невядомым візажыстам чорным алукам і гэтак жа дакладна акрэсленым вільготным ласкавым носікам, якім Дымка ледзь толькі жанчына ўладкоўвалася на канале, любіла ўторкнуцца ёй пад паху і голасна мурлыкаць.

Больш адданай істоты ў жанчыны не было: Дымка адчувала яе настрой з парога. Яна ціхенька і, здаецца, з разуменнем глядзела ёй у вочы, калі ад каханана доўга не было вестак, вёсела скакала і дурэла, калі жанчына атрымлівала доўгачаканае пісьмо, пляшчотна лізала ёй руку — кожны пальчык, кожны пазночык, які некалі здаваўся ёй — калі ёй было асабліва цяжка і сумна... А калі прыйшла чорная вестка, Дымка зізвала з яе шчок горка-салёныя слёзы...

Ніна РЫБІК.

выхаваць, а пра іншых — падлеткаў з нармальным сям'яў, якія ў калектыве трапляюць пад уплыў.

У грамадстве парушыліся спрадвечныя арыенціры, асацыяльнасць ужо амаль не асуджаецца і не праследуецца. Цяпер ніхто не саромецца п'янства. Загананай з'ява няма масіўнага ідэалагічнага процідзеяння. Усё адбываецца на вачах падлеткаў, моладзі. Калі б удалося ў самым трапяткім узросце, на ўзроўні падсвядомасці, унушыць ім, што быць п'яным сорамна, можна, нешта зрушыцца будзь з паводзінаў. Яны ж нават што-небудзь з адзёння ці абтужкі насіць не будуць, калі тыя, на іх погляд, могуць выклікаць смех альбо асуджэнне равеснікаў. А за п'янства на смех не паднімаюць... Значыць, нам трэба стварыць такія філмы, рэкламныя ролкі, якія могуць пасяліць у юных душах паучуючы сорама. Але тут неабходны не прымітыўны і танны падыход, а вялікі талент рэжысёраў і сцэнарыстаў. Пакуль жа не паходзіць і акцыі, падобныя на тую, пра якую гаварылася крыху вышэй. І чым больш іх, тым лепш. Патрэбны жыццёвыя прыклады людзей, якія многіма дасілі ў сваім жыцці і якія здаровы лад жыцця зрабілі яго нормай. А яшчэ варта падумаць аб шкодзе ўсеагульнай даступнасці спіртнога. Ці правільна гэта? У раёне самага вялікага кінатэатра Брэста «Беларусь», дзе тусуецца шмат моладзі, ёсць чатыры спецыялізаваныя магазіны спіртнога... І яшчэ, можа, ёсць сэнс прыслушацца да тых, хто даўно прапаноўвае вярнуцца да забароны на продаж моцных напой асобам, якія не дасягнулі 21 года. Тады і не купіць навуэнцы старэйшых курсаў атруту для 15–16-гадовых. А так вельмі распаўсюджаная з'ява, калі старэйшыя таварышы купляюць маладым і піва, і гарэлку. Не вельмі адрозніваецца свядомасць 18-гадовага ад свядомасці 17-гадовага чалавека. Цяпер наогул даросласць маладога пакалення прыпазнаецца. А вось гуляць у яе спрабуюць многія.

Святлана ЯСКЕВІЧ

У старажытным Егіпце таго, хто забіў ката, самога каралі смерцю. У 1484 годзе Папа Інакенцій VIII заявіў, што каты знаходзяцца ў саюзе з д'яблам, пасля чаго іх пачалі бязлітасна знішчаць. І першы, і другі факт — кожны по-свойму — сведчаць пра тое, што да гэтых жыўёл у чалавека заўсёды было асаблівае стаўленне. І хоць сёння падобныя факты, як правіла, звязваюць з чалавечымі забобамі, але паслухайце, што расказваюць пра сваё ўлюбёнцаў іх шчаслівыя гаспадары: каты і ад хвароб лечачы, і тэлепатнычны здольнасці маюць... Пра ўсё гэта падумалася, калі прачытаў апавяданне Ніны Рыбік «Жанчына і качыня». Наколькі праўдзівая падасца вам гісторыя, расказаная пісьменніцай, мне здаецца, не ў апошнюю чаргу залежыць ад таго, ці трымаеце вы дома чатырохногіх сяброў і як моцна іх любіце.

Алесь БАДАК.

падсілка: гэтыя ж сіямскія арыстакраты цяпло любяць, а тут толькі ад мамчынага боку — крычаць будучы.

Нешта перавярнулася ў жанчыны ў душы. — Дайце мне гэтае качыня! — Каторгае? — Не зразумела перш бабуля і зноў пачала выступаць напак за сваіх чыстапародных. — Гарэз? Пляшчотнае? — Падсілка! — ледзь стрымліваючыся, амаль выкрыкнула жанчына. — Вы што? — акругліла вочы ад здзіўлення гандлярка. — Я ж вам кажу: яно беспароднае. — старая паглядзела ў кошкі, — яно бруднае, гэтае качыня: — па ім поўзлі зверху, гадзілі... Як вы

ЖАНЧЫНА І КАЦЯНЯ

Жанчына вярталася з вакзала. Толькі што яна праводзіла ў далёкую камандзіроўку каханана чалавека, і на душы ў яе было сумна і цяжка. Камандзіроўка абцякала быць доўгай і небяспечнай, і хоць любы ў час развітання, як мог, падбадзёраў яе: «Не хвалюйся, табе шкодна хваліцца. Не ўсё там так страшна, як раздзьмуваюць у тэлепрапаратажах падкія да сенсацыйнага журналісты», яна разумела, што ён проста шкадуе яе, а журналісты, наадварот, прымяняюць ступень небяспекі. І хоць ёй сапраўды хваліцца было непажадана, і голачкі трылогі і суму ад апанаваўшай адзіноты балюча паклавілі сэрца.

— Жанчына, купіце кошкі, — спыніў яе нечы голас. Яна азірнулася. У паўзмку слаба асветленага падземнага перахода стаяла не старая яшчэ бабуля і трымала ў руках лазовы кошкі, у якім нешта папіскала.

— Купіце! — згледзеўшы сум і нерашучасць у вачах жанчыны, ужо больш настойліва паўтарыла сваю просьбу бабуля. — Харошыя кошкі, чыстапародныя сіямскія. Выбярэйце, якога хочаце. Тут два «хлопчыкі» і «дзяўчынка».

Жанчына падыйшла бліжэй. З кошкі, з-пад нехай пляшкі — відаць, клепатліва гаспадыня прыкрыла, каб качыняты не змерзлі на халадзе, — цікаўна паблінкалі незвычайнымі блакітнымі вачынятамі тры аднолькава рудыя мордачкі.

«Сапраўды, вазьму сабе качыня. Хоць нешта жывое і цёплае будзе ў кватэры. Я буду клапаціцца пра яго, і яно мяне палюбіць. І ўдваіх нам будзе лягчэй чакаць...»

— Харошыя кошкі, праўда? — расхваліла свой тавар бабуля. — Ужо вялікі, есці прывучаныя. І акуртныя, не хвалюцца. Я нядарага прашу. На птушыным рынку ў мяне б іх з рукамі адарвалі, ды часу не маю там стаяць. Бярыце, не пашкадуеце! Вам якога? — і бабуля стала па чарзе даставаць з кошкі качыняты.

— Вось гэты — гарэза. А гэтая котка — сама пляшчота. А гэты — з характарам... Калі яна дастала ўсёх прэтэндэнтаў на ласку і любіць новай гаспадыні, на дне кошкі яшчэ нешта варухнулася і слаба піснула.

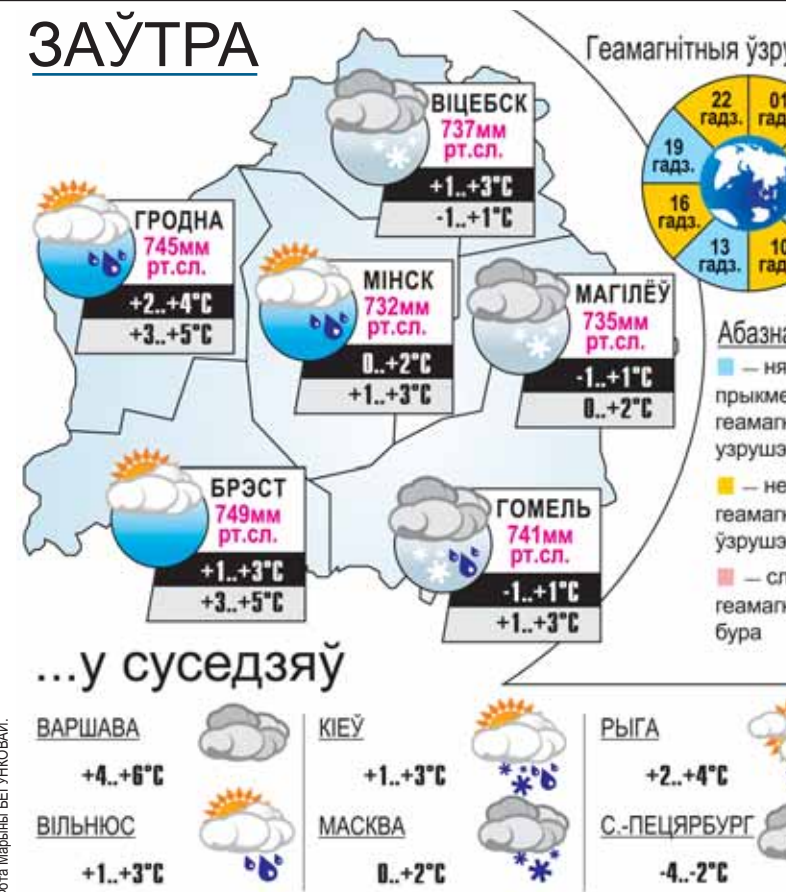
— А там у вас што? — спытала жанчына, якая ўжо было пацягнулася да ласкавай коткі. — Дзе? — перш не зразумела бабуля. — І, глянуўшы ў кошкі, махнула рукой: — А, гэты... Ды гэты звычайнае, беспароднае качыня. Суседская кошка прыявала траіх, дзеці не далі выкінуць адразу, а цяпер во гаспадыня не ведае, куды іх падзець. Гэтае — самае нічэмае. Хацелі яго ў смеццэправод спусціць, ды я папрасіла ўзяць у кошкі замест яго панесце? Як лепей вам кажу — бярыце лубога сіямскага, не пашкадуеце.

— Я хачу менавіта гэтае качыня! — скрозь зубы працадзіла жанчына, ледзь стрымліваючыся, каб не распакацца: слёзы, якія яна так старанна стрымлівала ўвесь дзень, ужо дрыжэлі ў голасе, блішчэлі на вейках. — Ну, калі вы так хочаце, — здзіўлена прамоўла бабуля і, пакорпаўшыся ў кошкі, даста-

СЁННЯ

Месяц Маладзік з снежня. Месяц у сусор'і Казарога.

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	— 9.09	16.50	7.41
Віцебск	— 9.06	16.32	7.26
Магілёў	— 8.59	16.40	7.41
Гомель	— 8.48	16.45	7.57
Гродна	— 9.23	17.07	7.44
Брэст	— 9.16	17.15	7.59

УСМІХНЕМСЯ

Мама, якая працуе псіхіятрам, на бакчоскім сходзе ў школе не дала сказаць ніводнага слова класнаму кіраўніку.

Заядждаю ў новую кватэру, аглядаюся. Кажу сам сабе:
 — Цікава, тут добрая чутнасць?
 — Вельмі, — адказваў сусед з-за сценкі.

Люся ўбачыла зорку, якая падала. Яна паспела загадаць жаданне, але не паспела адысці...

— Тата, я больш ніколі не паеду з табой на санках катацця!
 — Маўчы, сынок! Взяў давай!

Жанчыны вельмі хітрыя: каб не губляць шкарпэткі, яны прывязалі іх да тросу і назвалі гэтую канструкцыю «калготкі».

Ад такога ж чую...

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), В.КЛЮЧНІК (намеснік галоўнага рэдактара), А.КІЛЯЧУК, С.ПРОТАС (першы намеснік дырэктара), Н.РАСОЎЛКА, С.РАСОЎЛКА, А.СЛАНУСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В.ЦЕЛЯШУК, Л.ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмны — 287 19 19 (гэп./факс); адрэдаваў: пісьмаў — 287 18 64, падліскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, аднакласныя за вышук дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Місцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандантаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на вейках: (017) 292 21 03; Бухгалтэрыя: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: info@zviazda.minsk.by, рэкламы: reklama@zviazda.minsk.by (для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не з'яўляюцца меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрэсаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адрэсаваныя за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 22.398. Індэкс 63850. Зак. № 5143.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар падпісаны ў 19.30
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 3 снежня 2013 года.